

František Palacký 1798–1876

František Palacký byl českým historikem, spisovatelem a politikem. Je považován za jednoho z největších Čechů 19. století.

Narodil se 14. června 1798 v severomoravských Hodslavicích v evangelické rodině. Otec chtěl mít z Františka kazatele, on sám však chtěl být spíše misionářem obracejícím pohany na křesťanskou víru. Vše se změnilo roku 1813, kdy se mu při pobytu v Trenčíně shodou náhod do rukou dostala česky psaná literatura, které nerozuměl, jelikož od dětství mluvil pouze německy. Na tento popud se tedy začal věnovat českému jazyku. Značný vliv na jeho rozhodnutí měla Jungmannova rozmluva O jazyku českém. Náhle byla Palackého představa o jeho vlastní budoucnosti zcela jasná, stane se Čechem. Uvěřil, že životní oporou i programem může být jazyk.

Palacký ve svých počátcích začínal se psáním poezie. Vzorem mu byl Kollár, nedokázal však oproti Kollárovi vzbudit ve čtenářích tak silné vlastenecké cítění, což ho dovedlo k úkolu zcela novému. Zpracuje české dějiny jinak, než to dosud dělali kronikáři. Rozhodl se postavit před českého čtenáře zcela nově zpracovaný obraz českých dějin. Roku 1823 se tedy odstěhoval do Prahy s cílem studovat české, převážně husitské dějiny.

V Praze se seznámil s Josefem Dobrovským, díky kterému se naučil studovat stará písmena, pergameny či historiografické kritické práci. Zde se mu také podařilo, díky Dobrovskému, proniknout do šlechtických rodin jak německých, tak českých. Získal například práci archiváře rodu Šternberků, kteří ho pověřili sestavením rodokmenu.

Roku 1827 měl být Palacký českými stavy jmenován do funkce stavovského historiografa, stalo se tomu ale až roku 1838. Neoficiálně však v této funkci pracoval již dříve, když po svém předchůdci dokončoval práci *Chronologische Geschichte Böhmens*. Tato práce mu však přišla koncepčně zastaralá a tak mu po dlouhém přesvědčování stavy roku 1831 dovolily zpracovat *Geschichte von Böhmen*, což je třídílné zpracování českých dějin začínající pravěkými dějinami Čech a končící roku 1378. V době vydání třetího dílu, jež je psáno německy, se Palacký dostal do konfliktu s rakouskou cenzurou kvůli jeho pojetí husitských dějin. Od roku 1844 pak pracuje na svém nejrozsáhlejší díle: *Dějiny národu českého v Čechách a v Moravě*, které nevystupuje pouze jako překlad *Geschichte von Böhmen*, ale obsahuje i silnou historiografickou reflexi odrážející dosti idealizované pojetí husitských dějin. Koncepce samotná však reflektuje mnohem širší dějiny. Konkrétně od dob příchodu Slovanů na naše území do roku 1526, kdy na český trůn usedají Habsburkové. V díle je kladen mnohem větší důraz na popis Čechů jako na nositele českých dějin a na prolínání živlů slovanských a germánských. Ukazuje zde přínos Čechů kontinentální Evropě. První díl vyšel roku 1848.

11. dubna téhož roku také vstupuje do politiky za Staročechy, kdy odmítá přítomnost Čechů v nově ustaveném německém sněmu ve Frankfurtu. K takovému rozhodnutí ho vedly dva důvody: za prvé byl přesvědčen, že by se Češi, jako jediný negermánský národ v tomto sněmu, těžko prosazovali. Za druhé pevně věřil myšlence austroslavismu, což je politický koncept založený na rovnosti států v případné, nově vzniklé federaci. Zde, na území Habsburské monarchie, by byla možná existence osmi menších „národních krajů“ s jistou samosprávou, v jejímž čele by stál rakouský císař.

„Zajisté, kdyby státu rakouského nebylo již od dávna, musili bychom v zájmu Evropy, ba lidskosti samé přičinit se co nejdříve, aby se utvořil.“

Předpokládal však, že do čela monarchie usedne panovník obdobně smýšlející, jako byl on sám. Tím však František Josef I. bohužel nebyl.

Od roku 1850 byl Palacký policejně sledován, stáhl se tedy do ústraní a politicky činným je až o deset let poté, kdy podepisuje Riegrovo memorandum císaři, což byla stížnost na bezpráví na českém národě a požadavek založit politické noviny. Výsledkem bylo následné založení

novin Čas a Národní listy roku 1861. Téhož roku je Palacký zvolen do českého sněmu. O dva roky později však čeští poslanci vstupují do tzv. pasivní rezistence. Své myšlenky, názory a obavy ať už z centralizmu anebo dualismu, formuloval Palacký v sérii článků, které později sjednotil a souhrnně nazval jako Idea státu rakouského (1865) Jak je vidět, dualismus předpověděl.

„Byli jsme před Rakouskem, budeme i po něm.“

Další Palackého historická práce spočívala ve snaze vytvořit český diplomatář. Spolu s Karlem Jaromírem Erbenem sbírali a opisovali listiny, čímž položili základní stavební kámen pro vznik RBM, jehož první svazek vyšel roku 1855. Dále pak vzniká k 70. výročí narození Františka Palackého narativní ediční řada FRB.

František Palacký odchází roku 1872 z aktivní politiky a 26. května 1876 umírá v Praze na zápal plic.

Dílo:

Geschichte von Böhmen:

1. díl (do roku 1197)
2. díl (1197–1306)
3. díl (1306–1678)

Dějiny národa českého v Čechách a v Moravě:

1. díl (do roku 1125)
2. díl (1125–1403)
3. díl (1403–1439)
4. díl (1439–1471)
5. díl (1471–1526)

Literatura:

Jetmarová, M.: František Palacký. Praha 1961.

Kořalka, J.: František Palacký (1798 – 1876). Životopis. Praha 1998.

Kutnar, F., Marek, J.: Přehledné dějiny českého a slovenského dějepisectví: od počátků národní kultury až do sklonku třicátých let 20. století. Praha 1997.

Štaif, J.: František Palacký: život, dílo, mýtus. Praha 2009